

ZBIRKA SABLJARIĆ

MATIJA KALČIĆ □ Gradski muzej Karlovac, Karlovac

Svaki istinski poznavatelj i ljubitelj militarije u Hrvatskoj zasigurno je upoznat s likom i djelom Srđana Sabljarića, čovjeka koji je svoj život podredio skupljanju i proučavanju militarije. Njegov put u taj svijet započeo je davne 1976. s njegovim prvim prikupljenim predmetom – talijanskom kacigom iz Drugoga svjetskog rata, te je kao istinski zaljubljenik u svijet vojske i vojne opreme sve do danas nastavio skupljati predmete koji imaju bilo kakvu vezu s vojskom. Tijekom 40 godina Sabljarić je prikupio više od 20 tisuća različitih vojnih predmeta, fotografija, knjiga i svega ostalog vezanog za vojnu povijest Karlovca, Hrvatske, ali i svijeta, te se time etablirao kao vrhunski kolekcionar i poznavatelj vojne povijesti.

To kolosalno životno djelo karlovačkog kolekcionara toliko je kompleksno i sadržajno da ga je najlakše opisati na temelju dijelova od kojih se sastoji. Zbirka oružja sadržava predmete od početka modernog ratovanja do danas. U nju je uključeno vatreno i hladno oružje gotovo svih vojski s prostora Europe. Zbirka oružja obuhvaća sablje, bajunete, vojničke i časničke noževe, pištolje, puške i puškostrojnice, teške strojnice, ručne bombe, razne vrste mina, eksploziva i tisuće komada streljiva, a sve je očistio i stavio u inertno stanje sam Sabljarić. Oružje potječe od raznih proizvođača i u zbirci su zastupljeni različiti modeli, uglavnom sa svom dodatnom opremom, remenicima, torbicama, priborom za čišćenje, dodacima za protuzračno djelovanje, postoljima, futrolama, bacačima granata itd. Posebice zanimljiv dio čini kolekcija nabojnjača, u kojoj su osobito vrijedne one vezane za Austro-Ugarsku, njemački Wehrmacht te za talijansku vojsku u Drugome svjetskom ratu.

Zaseban su dio zbirke uniforme. U tom dijelu, koji sam zaslužuje poseban muzej, nalazi se velik broj ratnih i svečanih uniformi, košulja, vjetrovki, ogrtača, šinjela, košulja, znakovlja, činova, pripadajućih kapa i ordena gotovo svake veće vojne sile i svih rodova vojske moderne i suvremene povijesti. Poglavitito zanimljiv dio čine dosta rijetke i dobro očuvane uniforme austrougarske vojske, kompletna i izrazito velika kolekcija uniformi JNA, paradne kape talijanskih fašista itd. Gledajući uniforme kao cjelinu, može se ustvrditi da taj dio zbirke daje uvid u način odijevanja i opremanja vojski na prostoru Europe od 19. st. do danas, te stoga ima neprocjenjivu vrijednost za vojnu povijest Hrvatske, ali i svijeta. Dio vezan za uniforme najbolje dočarava vizionarstvo i kreativnost samog Srđana Sabljarića jer naočigled isti predmeti nisu duplikati, već zbog dodanih činova, vojnih oznaka i različite vojne opreme isti primjerci dobivaju drugu funkciju i značenje (u kolekciji je, primjerice, stotine košulja kao dijelova kompletnih uniformi). Stoga važan dio zbirke vezan za uniforme čini nekoliko tisuća vojnih oznaka (najviše vezanih za ZNG/HV), stotine ordena i medalja, kao i kompletni setovi činova, od kojih valja istaknuti kolekciju partizanskih činova, činove vojske Države SHS te činove austrougarske i starojugoslavenske vojske.

Na dio povezan s uniformama izravno se nadovezuje dio zbirke posvećen vojnoj opremi. Remen za svaku uniformu, opasači i oprtači, časničke i vojničke torbice, kompletne sanitetske torbice, tisuće zavoja i predmeta sanitetskog materijala, vojničke lopatice s futrolama, dalekozori, naočale, *feldbinde*, naprtnjače i sanduci austrougarske, jugoslavenske, talijanske, njemačke, ruske, američke, hrvatske i još nekolicine drugih vojski samo su dio te bogate zbirke. Osobito su zanimljive plinske maske – obične vojničke, tenkovske, konjske, iz Prvoga i Drugog svjetskog rata, svih proizvođača i modela, koje već same za sebe čine neprocjenjivu povijesnu baštinu. Isto vrijedi i za zbirku kaciga (osobito bogat i zanimljiv dio vezan za ZNG i HV), zbirku vojničkih i časničkih čurica, kao i za zbirku porcija za hranu i ostaloga vojničkog pribora za jelo. Kolika je Sabljarićeva „opsjednutost“ vojnom poviješću potvrđuju i stotine osobnih predmeta vojnika (britvice, osobne fotografije, pisma, češljevi itd.), od kojih valja istaknuti predivne primjerke rovovske umjetnosti iz Prvoga svjetskog rata.

Posebno valja izdvojiti Sabljarićeve zbirke policijske, milicijske i žandarmerijske opreme, unikatan i navlastito bogat skup odora, kapa, činova, futrola za pištolje i lisica, kao i svih ostalih dijelova policijske opreme od vremena Austro-Ugarske, preko Kraljevine SHS/ Jugoslavije, FNRJ, SFRJ, završno s policijom RH, čija je količina gotovo jednaka onoj u Muzeju policije RH.¹

Ono što posebice zadivljuje u Sabljarićevoj zbirci jest golem broj vojnih dokumenata, pisama, raznih depeša i dopisnica koji sami za sebe čine arhivu vojne povijesti, ali i pozadinsku priču vezanu za same predmete ili osobe kojima su ti predmeti pripadali. Upravo zato ta zbirka ima posebno značenje za karlovačku i hrvatsku povijest jer daje prikaz razvoja Karlovca kao vojnoga grada u sastavu Austro-Ugarske Monarhije, Države i Kraljevine SHS / Jugoslavije, NDH, Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije pa sve do Domovinskog rata i formiranja samostalne Hrvatske vojske. Tom dijelu zbirke valja dodati i tisuće dijapozitiva, filmova, fotografija, slika i crteža, od kojih najstariji datiraju još iz 19. st., kao i Sabljarićeve vojne biblioteke, koje se ne bi posramile ni najbolje europske knjižnice, sastavljenu od mnogobrojnih vojnih časopisa, fanzina, plakata, brošura i pamfleta te, naravno, od mnoštva vojnih knjiga na gotovo svim svjetskim jezicima.

Za nekoga opsesija, za drugoga ljubav i hobi, za Sabljarića način života. Taj skromni Karlovčanin, uvijek nasmiješten i pun pozitivne energije, dugo je bio *persona non grata* u raznim političkim i kolekcionarskim krugovima. Razlog tome bila je sumnja u njegove tvrdnje o veličini zbirke militarije koju je, čini se, i sam Sabljarić uvelike podcjenjivao. Nakon što je Grad Karlovac, u suradnji s Gradskim muzejom u Karlovcu, pokrenuo i završio popisivanje Sabljarićeve zbirke, broj se zaustavio na više od 20 tisuća predmeta. Prednost te zbirke jest postojanje primarne dokumentacije² koju je tijekom svih 40 godina vodio sam Sabljarić, a koja svakako zahtijeva znanstvenu i konzervatorsku dopunu.

Iako Srđan Sabljarić nije muzealac po struci, niti je njegova zbirka zaživjela kao vojni muzej, on svakako pripada kategoriji prijatelja muzeja³ jer su predmeti iz njegove zbirke već više puta posuđivani za brojne izložbe, a sam Sabljarić mnogo je puta bio konzultant za određena pitanja povezana s militarijom i vojnom poviješću. Također je važno napomenuti kako je zbirka u fizički vrlo dobrom stanju jer Sabljarić nikada u nju nije uvrštavao predmete koji su oštećeni ili uništeni, osim ako imaju iznimno značenje za karlovačku i hrvatsku povijest ili su unikati. Najveći problemi vezani za zbirku jesu pitanja deponiranja i preventivne zaštite građe u njoj jer sam Sabljarić ne posjeduje financijske ni prostorne kapacitete kako bi se zbirka na primjeren način očuvala. Stoga je nužno pronaći modus za akviziciju zbirke militarije Srđana Sabljarića jer je nju, uzevši u obzir sve parametre³, potrebno očuvati, tematski dopuniti te, što je najvažnije, prezentirati kao vrijedan napor u očuvanju lokalne i nacionalne vojne i kulturne povijesti. Zbog svoje autentičnosti i

originalnosti, a samim time i dokumentarne vrijednosti⁴, većina predmeta iz zbirke Srđana Sabljarića pripada kulturnome i povijesnom blagu Karlovca i Hrvatske, ali, nažalost, zaključanome i skrivenom od očiju javnosti.

LITERATURA

1. Gob, Andre; Drouget, Noemie. *Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice*. // Izdanja Antibarbarus, Zagreb, 2007.
2. Maroević, Ivo. *Uvod u muzeologiju*. // Filozofski fakultet Sveučilišta, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Zagreb, 1993.

Primljeno: 23. svibnja 2016.

THE SABLJARIĆ COLLECTION

A largely unknown but very important jubilee was celebrated in 2016: the fortieth anniversary of the most important collection of military objects in Croatia, the life's work of a true collector and local patriot, Srđan Sabljarić. When he started to form his collection in 1976 with an Italian Second World War helmet, Sabljarić had no inkling that his collection would one day become the biggest and most important collection of military objects in this part of Europe. In these 40 years Sabljarić collected over twenty thousand different military objects, including photographs, books and all other things related to the military history of Karlovac, Croatia and the world at large, and thereby established himself as a top collector and expert in military history. Still, this is not the ultimate number of objects in the collection for every day means for Sabljarić a new search. The Sabljarić Collection of Military Objects is a huge work of incalculable value. It holds military objects from the Middle Ages onward, with the emphasis on the 19th and 20th century, to which the main body of the collection begins. Some of the objects are unique specimens and can be seen only in this collection, thus representing objects of incontestable value for Croatian and world history. Each of the objects is in some way connected with the history of Karlovac and Croatia. We can divide the collection into several major units: uniforms, weapons and tools, materiel, photographs, military archives and a library. Each of the units covers military objects from Austro-Hungary, the Kingdom of the SCS, the Kingdom of Yugoslavia, the ISC, the FPRY and the SFRY, including finally the army of the Republic of Croatia (with the Homeland War as a special unit), with a large number of objects of other armies related in some way connected with Croatia and Karlovac (Wehrmacht, Red Army, Italian Army and so on). To this should be added the part related to the police and gendarmerie, unique in the world, which could also be an independent institution such as a police museum. When world trends are considered, this collection has almost illimitable historical, cultural, educational and tourist potentials. Acquainting the general public with it via scholarly journals is actually the beginning of the establishment and demonstration of the value of the hitherto unused and neglected collection of military objects of Srđan Sabljarić.

1 <http://stari.mup.hr/main.aspx?id=1112> (11. rujna 2106.).

2 Maroević, 1993: 191-192.

3 Gob i Drouget, 2007: 98.

4 Gob i Drouget, 2007: 163.

5 Maroević, 1993: 154-155.